

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ издаван једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се подaje у напред, и то најмање за пола године код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлежства, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

МИ
ПЕТАР I

по милости Божјој и вољи народној
Краљ Србије

Народна Скупштина решила је, да се за варош Београд изврши накнадни избор једног посланика са општим условима, на место бившег Народног Посланика Михаила Д. Банковића, који је умро.

Према томе решењу Народне Скупштине, на предлог Нашега Министра унутрашњих дела, и по саслушању Нашег Министарског Савета, а на основу члана 100. Устава и члана 2. и 93. закона о изборима Народних Посланика

Наређујемо :

Да се на дан осамнаестог децембра ове године изврши накнадни избор једног Народног Посланика са општим условима, за варош Београд, а за скупштинску периоду: 1905., 1906., 1907. и 1908. године.

Наш Министар унутрашњих дела нека изврши овај указ.

1. децембра 1905. год.
у Београду.

ПЕТАР С. Р.

Министар
унутрашњих дела,
Ив. Павићевић С. Р.

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за начелника друге класе среза јадранског Љубомира Станковића, начелника

исте класе среза рађевског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза рађевског Милана Струмпалића, начелника исте класе среза јадранског, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза бело-паланачког Димитрија Стевановића, секретара прве класе начелства округа пиротског, — по потреби службе;

за секретара прве класе начелства округа пиротског Станоја Бељића, начелника треће класе среза бело-паланачког, — по молби;

за начелника треће класе среза јабланичког Видена Пандуровића, начелника исте класе среза власотиначког, — по потреби службе;

за начелника треће класе среза власотиначког Светислава Мишића, начелника исте класе среза јабланичког, — по потреби службе; и

за писара прве класе Министарства унутрашњих дела Милована Максимовића, писара прве класе среза љубињског, — све по старом закону.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. децембра 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је да се:

Михајло Ф. Тајсић, вршилац дужности писара среза гружанског, у рангу писара начелства прве класе;

Андрија Цветковић, писар прве класе начелства округа пиротског;

Тодор Жишић, вршилац дужности писара среза тимочког, у рангу писара начелства друге класе; и

Владимир Живановић, писар треће класе Управе вароши Београда, на основу § 76. закона о чиновницима грађанског реда, — отпусте из државне службе.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 2. децембра 1905. г. у Београду.

КРЕТАЊЕ КРИМИНАЛИТЕТА

у месецу октобру 1905. год.

Према званичним подацима полицијских власти, у току месеца октобра тек. год. било је у Србији:

1. Убиства	46
2. Детоубиства	2
3. Нехотичних убиства	6
4. Покушаја убиства	39
5. Разбојништва	13
6. Злонамерних поништаја туђих ствари	24
7. Паљевина	67
8. Опасних крађа	231
9. Тешких телесних повреда	17

Од изложених дела пронађено је: убиства 39, детоубиства 2, нехотичних убиства 5, покушаја убиства 32, разбојништва 1, злонамерних поништаја туђих ствари 3, паљевина 10, опасних крађа 61 и тешких телесних повреда 17.

Највећи број убиства извршен је помоћу *ватреног оружја* (24), затим помоћу *оштрог оруђа* (12), помоћу *тупог* (9) и *завлашћивањем* (1).

Узроци са којих су ова убиства извршена леже: у *међусобној свађи* и *освети* за по 13 случајева, у *користољубљу* за 4, *домаћој распри* за 3, и у *нужној одбрани* за 3 случаја. За осталих 10 случаја узроци су непознати.

Посматрана према местима на којима су извршена, изложена убиства јављају се: у срезу прокупачком 4 (2 непронађена), у срезу поречком 3, у срезу расинском 3 (1 непронађено), у срезу параћинском 2, у срезу качерском 2, у срезу јасеничком окр. смедеревског 2, у срезу јабланичком 2, у срезу лепеничком 2, у срезу подунавском 2, у срезу бољевачком 2 (оба непронађена) и по 1 у срезovima: космајском, колубарском окр. ваљевског, лесковачком, власотиначком, крагујевачком, јасеничком окр. крагујевачког (непронађено), неготинском, трстеничком, ресавском, деспотовачком, бањском, азбуковачком, посаво-тамнавском, рађевског, рамском, голуначком, љубињском, коса-

ничком (непронађено), златиборском, ужичком, студеничком и трнавском.

Поред изложеног, у току месеца октобра, ноћу између 12. и 13. потајници среза хомољског побили су оглашене хајдуке: Здравка Трајиловића и Животу Ивковића.

Детоубиства су извршена по 1 у срезовима: рађевском и звишском. Кривци су у рукама власти.

Нехотична убиства узвршена су по 1 у срезовима: јабланичком, прокупачком, пожаревачком, голуначком, хомољском и нишком. Извршилац овог последњег није пронађен.

Покушаја убиства било је: у срезу јасеничком окр. смедеревског 5, у срезу јабланичком 4 (непронађена), у срезу орашском 3, у срезу бољевачком 3, у срезу пчињском 2, у срезу љубињском 2, у срезу прокупачком 2 (оба непронађена), и по 1 у срезовима: ваљевском, кључком, левачком, деспотовачком, темнињском, нишком, лужничком, азбуковачком, мачванском, звишском, качерском, подунавском, заглавском (непронађено), ариљском, студеничком, трнавском и у варошима: Београду и Чачку.

Од ових дела њих 18 извршена су у међусобној свађи, 4 у освети, 3 из користољубља, 1 у званичној дужности и 1 у одбрани имаовине. За осталих 12 случајева узроци су непознати.

Разбојништва су извршена: у срезовима: грочанском, јабланичком, пољаничком, прокупачком, поречком, брзопаланачком*, расинском, деспотовачком, рађевском, љубињском, драгачевском (непронађено), бољевачком (непронађено) и трнавском.

Злонамерних поништаја туђих ствари било је: у срезу темнињском 5, у срезу мачванском 5 (2 пронађена), у срезу кључком 5, у Зајечару 3, и по 1 у срезовима: лепеничком (пронађено), левач. нишком, подунав., тимоч. и зајечарском.

Вредност уништених ствари износи око 1300 динара.

Паљевине су извршене: у срезу бољевачком 6 (1 пронађена), у срезу гружанском 3, у срезу кључком 3, у срезу левачком 3 (2 пронађена), у срезу подунавском 3, у срезу сврљишском 3, у срезу мачванском 3, у срезу трстеничком 2, у срезу белопаланачком 2, у срезу нишавском 2, у срезу лужничком 2, у срезу посаво-тамнавском 2 (1 пронађена), у срезу звишском 2, у срезу млавском 2, у срезу добричком 2, у срезу пожешком 2 (1 пронађена), у срезу златиборском 2 (1 пронађена), у срезу студеничком 2 (1 пронађена), и по 1 у срезовима: посавском окр. београдског, грочанском, јабланичком, пољаничком, пчињском, брзопаланачком, расинском, деспотовачком, белничком, бањском (пронађена), моравском окр. нишког, голуначком, хомољском, заглавском (пронађена), зајечарском, косаничком (пронађена), ужичком, драгачев., жичком, моравичком и у вароши Нишу.

Вредност ових паљевина износи око 14.000 динара.

Опасне крађе извршене су: у Београду 11 (8 пронађених), у срезу прокупачком 11 (1 пронађена), у срезу гружанском 10 (1 пронађена), у срезу поречком 9 (4 пронађене), у ср. пожаревачком 9, у ср. лепеничком 8 (2 пронађене), у срезу кључком 7 (1 пронађена) у срезу мачванском 7 (2 пронађене), у срезу подунавском 7 (2 пронађене), у срезу качерском 6 (1 пронађена), у ср. орашском 6, у срезу неготинском 5 (1 пронађена), у срезу ражањском 5, у срезу белничком 5 (1 пронађена), у срезу бољевачком 5, у срезу заглавском 5, у срезу косаничком 5, у срезу грочанском 4 (3 пронађене), у Крушевцу 4 (2 пронађене), у срезу деспотовачком 4 (1 пронађена), у срезу ресавском 4 (1 пронађена), у Пожаревцу 4, у срезу хомољском 4, у срезу млавском 4 (3 пронађене), у срезу јасеничком окр. смедеревског 4 (1 пронађена), у срезу пољаничком 3, у срезу крајинском 3, у срезу парађинском 3 (све пронађене), у срезу алексиначком 3 (све пронађене), у срезу бањском 3, у ср. рађевском 3, у ср. голуначком 3, у ср. звишском 3, у срезу зајечарском 3, у срезу златиборском 6, у срезу врачарском 2 (1 пронађена), у срезу јабланичком 2, у срезу расинском 2, у срезу жупском 2 (обе пронађене), у срезу трстеничком 2 (1 пронађена), у срезу нишком 2, у срезу белопаланачком 2 (1 пронађена), у срезу лужничком 2 (1 пронађена), у срезу рамском 2 (1 пронађена), у срезу љубињском 2 (обе

пронађене), у срезу ариљском 2 и у срезу трнавском 2 (обе пронађене); по 1 пронађена у срезовима: посавском окр. ваљевског, тамнавском, јасеничком окр. крагујевачког, левачком, сврљишском, јадранском, моравском окр. пожаревачког, жичком и добричком; по 1 непронађена у срезовима: колубарском окр. ваљевског, подгорском, пчињском, власотиначком, лесковачком, копаоничком, нишавском, поцерском, рачанском, пожешком, студеничком, моравичком, драгачевском и у варошима Нишу и Ужицу.

Вредност свих ових крађа износи око 27.600 динара.

Поред изложеног, у току месеца октобра извршено је у Србији још и 15 самоубиства, и то у овим местима: у Београду 3, у срезу рађевском 2 и по 1 у срезовима: јабланичком, сврљишском, мачванском, поцерском, млавском, зајечарском, пожешком, ужичком, рачанском и моравичком.

Самоубиства ова извршена су: вешањем 8, ватреним оружјем 5, тровањем 1 и клањем 1.

Узроци њиховом извршењу леже: у другој болести за 5 случајева у душевном растројству за 3, у рђавом материјалном стању за 2 и у рђавом домаћем животу за 1 случај. За остала 4 случаја узроци су непознати.

Један покушај самоубиства извршен је вешањем у срезу пожешком из непознатог узрока.

Општи преглед до сада изложених дела по окрузима овакав је:

Текући број	О К Р У З И	ОКРУЗИ											
		Убиства	Детоубиства	Нехотична убиства	Покушаји убиства	Разбојништва	Словоња	Злонамерни поништаји туђих ствари	Паљевине	Опасне крађе	Тешке телесне повреде	Самоубиства	Покушаји самоубиства
1	Округ београдски	1	—	—	—	1	—	—	2	6	—	—	
2	» ваљевски	1	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	
3	» врањски	4	—	1	6	2	—	3	8	2	1	—	
4	» крагујевачки	4	—	—	—	—	1	3	19	1	—	—	
5	» крајински	4	—	—	1	2	—	4	24	—	—	—	
6	» крушевачки	4	—	—	—	1	—	3	16	1	—	—	
7	» моравски	4	—	—	3	1	—	5	17	1	—	—	
8	» нишки	1	—	1	1	—	1	6	10	—	1	—	
9	» пиротски	—	—	—	1	—	—	6	5	—	—	—	
10	» подрински	3	1	—	2	1	—	5	12	2	4	—	
11	» пожаревачки	2	1	3	1	—	—	6	30	3	1	—	
12	» руднички	3	—	—	3	2	1	—	8	—	—	—	
13	» смедеревски	4	—	—	9	—	—	1	17	4	—	—	
14	» тимочки	2	—	—	4	1	—	5	13	—	1	—	
15	» топлички	5	—	1	2	1	—	3	17	—	—	—	
16	» ужички	2	—	—	1	—	—	5	8	1	3	1	
17	» чачански	2	—	—	3	1	—	5	6	1	1	—	
18	Управа града Београда	—	—	—	1	—	—	—	11	1	3	—	
Свега:		46	2	6	39	13	1	24	64	231	17	15	1

Из канцеларије Антропометријско - Полицијског одељења Министарства Унутрашњих Дела, 7. децембра 1905. год. АБр. 1564. у Београду.

*) Ово разбојништво, као и оно у срезу поречком, извршио је оглашени хајдук Димитрије-Думитрашко Стајкуловић, са женом Драгом и другом Марином Стоје. И Димитрије и друштво му похватани су 10. октобра тек. год. у срезу брзопаланачком.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СТРУЧНИ ДЕО

СЕДМИ МЕЂУНАРОДНИ КОНГРЕС
ЗА КАЗНЕНЕ ЗАВОДЕ

(НАСТАВАК)

прва секција

Казнено законодавство

Председник:

г. Феликс Воазен (Француска).

Потпредседници:

г.г. Пјер — Антони (Италија), Харбургер (Баварска), С. Обан (Француска), Фејолеј (Француска), Стокес Вите (Русија), г-ђица д-р Лидија Поет (Италија), г. г. Шобер (Угарска), Гордон (Русија), Ру (Француска), Киш (Француска), Басија (Грчка)

Секретар: Луј Грубер (Угарска).

Прво питање:

а) Која кривична дела треба казнити новчаном казном као узредном казном?

б) Како да се формулишу одредбе, које се тичу наплате новчане казне из имовине осуђеног и извршења накнадног затвора?

Ако се загледа у разне казнене законике, види се одмах да су многи законодавци завели новчану казну, као узредну казну, сасвим произвољно, а не систематски и по утврђеним законским принципима. Из овога се већ види како је врло важан задатак законодавчев, који се састоји у томе да тачно утврди категорије кривичних дела, која се могу угрозити новчаном казном као узредном казном.

Ако се сем овога узме у обзир још и то, да је у највише случајева, у којима се примењује новчана казна, погођена сиротиња, то из тога изилази, да се та казна најчешће не може извршити, и све то бива не само на штету државе, већ у много већој мери на штету осуђеног, јер у таквим случајевима на место новчане казне долази казна лишењем слободе, која му одузима могућност да себи заради животне намирнице. Све ово, као и то, да административне мере, које се предузимају ради наплате новчане казне, често материјално упропасте осуђеног, руководило је Међународну Комисију, да ово питање изнесе пред конгрес на расправљење и да се утврди прво: која кривична дела треба да буду угрожена новчаном казном и друго: по којим се правилима има извршити новчана казна из имовине осуђеног, и у случају да се наплата не може извршити, шта има да замени новчану казну.

Конгрес је добио осам разних извештаја о овоме питању, од којих је по решењу питања најзначајнији извештај Ј. А. Ру-а (Roux), професора права на универзитету у Дижону.

По њему улога новчане казне у Кривичном Праву није тако велика, јер код злочина тежина извршеног дела и поквареност злочинчева, која се претпоставља код тих најтежих дела, изискује јача средства и мере него што су то новчане казне, које на осуђеног не могу утицати ни застрашавајући ни поправљајући, ако је он у стању

да плати казну без тешкоће. Новчана је казна, истина, згодна као допуна казна код злочина извршених из користољубља, али чак ни ту њена вредност није велика. Да би могле утицати на покварене злочинце, новчане казне треба да буду велике, а ове се опет врло тешко извршују. С тога је и за злочине извршене из користољубља најпогоднија казна лишењем слободе, која поред осталог погађа и користољубиве жеље злочинчеве тиме, што му се, поред одузимања слободе, одузима и уживање његове имовине као и могућност да ту своју имовину увећава.

Међутим ствар сасвим друкчије стоји кад су у питању преступи и иступи.

Да би се могло решити, да ли за ова кривична дела треба усвојити новчану казну и у којој мери, није довољно само оценити дејство, које она као репресивно средство производи на мање покварене злочинце, него треба тако исто, па и више, уочити незгоде и штете од затвора као обичне казне која се у таквим случајевима примењује. Данас су готово сви криминалисти једнодушно устали против кратковремених казни лишењем слободе тврдећи, да су штетне како за осуђенога тако и за његову породицу па и за саму државу. Међународно Друштво за Кривично Право прво је отворило борбу противу кратковремене казне лишењем слободе, која потпуно влада данашњим кривичним правосуђем, и која, према начину данашње примене, нити поправља злочинца нити га застрашује нити чини безопасним, већ на против у много случајева непоквареном осуђеном служи као школа за постајање злочинцем и упућује га у колосек злочина. Сем тога, што је од штетног дејства по осуђеног, она штетно утиче на породицу његову, која остаје без хранитеља, и најзад на државу, која се узалуд излаже излишним трошковима и увећава број бедника. Питање о кратковременој казни лишењем слободе и новчаној казни као њеној замени истакнуто је и претресано прво на земаљском конгресу немачке групе Међународног Друштва за Кривично Право у Хале 1891, а за тим исте године и на међународном конгресу Друштва за Кривично Право у Кристијанији. Из свега овога јасно се види, да је оправдан захтев криминалне политике, да законодавац кратко времену казну лишењем слободе треба да замени новчаном казном или којим другим подесним мерама.

Према овоме може се поставити као правило, да се код преступа и иступа треба да примени новчана казна, изузев у случајевима поврата и код злочинаца по занату. Али ово правило никако није апсолутно, т. ј. да судија у овим случајевима мора изрећи новчану казну, већ се оно има разумети тако, да је судија само овлашћен то да учини, а хоће ли он то учинити, или не, зависи од његове оцене, и ако нађе да у конкретном случају нема места само новчаној казни, он ће тако исто моћи изрећи и казну затвора.

Одговором на прво питање новчана је казна, као што видимо, добила шири и већи значај. Али тиме још није све свршено, јер угрожено и изречено новчану

казну треба и наплатити, а како ће се извршити та наплата јесте опет и важно и деликатно питање. Ова важност долази поглавито отуда, што је беда главни покретач вршењу кривичних дела, нарочито лакших, а где је беда, ту не помажу ни највештији извршитељи.

Ако је осуђени богат, ствар је врло проста и не задаје никакве тешкоће; тако исто ће увек избећи затвор и они осуђени, који имају ма какову имовину или службу, и који ће пре узајмити и платити него ли да оду у затвор. Али ни у оваквим случајевима не би било увек обезбеђено извршење; то не би било нарочито у случајевима у којима осуђени има само какву надницу и живи од дана до дана. Ако би се и овде тражила наплата одједаред, то би она у много случајева изостала, с тога треба допустити и оваквој сиротињи да се ослободи казне почесним плаћањем, а суд би имао у пресуди да изрекне у ком се року и у коликим отплатама има цела казна исплатити. Ако се одиста жели да ублажи данашње жалосно стање и да умањи број оних непокварених осуђених, чије породице морају ићи у прошњу, кад им шеф буде затворен, онда се не треба устезати, већ треба учинити ову уступку радницима и надничарима, који без мало чине већи део становништва. Истина је и то, да изгледа, да ова мера слаби саму казну и да испарчана није више права казна, јер губи своју снагу. Али с друге стране треба узети на ум и то, да баш овако испарчана казна својим продуженим извршењем има врло јако репресивно дејство, које осуђеног непрестано подсећа на кривично дело, на погрешку, на казну коју непрестано отплаћује и на последице које би наступиле, ако би понова упао у грешку.

Али није довољно старати се за злочинце, који имају ма какве дохотке. Законодавац треба тако исто да се побрине и за оне беднике који немају ничег. Настаје дакле питање: ако је злочинац сиромашан те не може да плати новчану казну, нема ли других средстава, којим би се ова могла заменити, него ли само то да се пошље у затвор? Њихова сиротиња не треба да буде за њих отежавајућа околност, не треба они због немаштине да плаћају својом слободом, јединим добром које им се може одузети, докле богаташ може извесну казну исплатити и сувишном својих прихода. С тога је оправдан захтев криминалне политике, да се новчана казна, у случајевима у којима се не може наплатити, замени принудним радом без затварања или којом другом мером. Овакво решење овога питања усвојила је и секција после подуже дебате у којој су узели учешћа г.г. Ру, Касторкис, који је и поднео овај предлог, Берле и нарочито Пијар-Антони, италијански делегат, који је био против таквог решења из разлога, што ће се у пракси тешко изводити.

Седница целога конгреса усвојила је без икакве измене одлуке секције по овоме питању, те према томе решење конгреса гласи:

I.

„Казнени законик треба да изрекче оште правило, да је судија овлашћен да примени новчану казну као узредну за кривична дела, извршена из користољубља.

Сем тога, законодавац може у специјалном делу законика и друга кривична дела, која нису извршена из користољубља, угрозити новчаном казном као узредном.

Максимум и минимум новчане казне треба да буде одређен у оште.

II.

§. 1. Новчана казна треба у пресуди да буде одређена сразмерно имовини осуђеног. У томе циљу судија треба, у току поступка да утврди материјално стање осуђеног. Ако осуђени нема имовине, то се у пресуди мора означити да се новчана казна не може наплатити. Има се узети, да се новчана казна не може наплатити онда, кад би се наплатом окрњило осуђеном оно што му је потребно за живот.

§. 2. Извршној власти треба дати право да допусти исплату новчане казне у почасним отплатама или да осуђени исту одради радећи какав јаван посао. Осуђени се може противу одлуке извршне власти жалити вишој надлежној власти.

§. 3. Осуђеноме, који је тачно и на време платио три четвртине казне или је свршио три четвртине посла који му је пресудом дат у изразу, а за то време није био осуђен за које ново кривично дело, опростиће се остатак неизплаћене новчане казне.

§. 4. У случају да осуђени није у стању да плати новчану казну, требало би избегавати њено преобраћање у затвор, већ би на место ње требало применити које друго средство а нарочито принудан рад без затварања.

§. 5. Новчана казна се не може наплатити од наследника умрлог осуђеног.

§. 6. Никад се не може установити солидарност у плаћању новчане казне.

Друго питање:

Која су битна обележја или карактерни знаци кривичног дела преваре?

Уношење овога питања у програм конгреса, Међународна Комисија образложавате тиме, да све многобројније злоупотребе, које угрожавају економски живот и саобраћај, као год и заштита трговинских интереса и других грана економије, захтевају од криминалиста да темељно проуче питања која стоје у вези са спречавањем тих злоупотреба. У првом реду овде долази дефиниција преваре, која је у законима многих држава врло различито постављена. У многим од тих законика, вели Међународна Комисија, као што је н. пр. случај у угарском казненом закону, превара је тако дефинисана, да је судији често немогуће, да оптужи и казни случајеве који се несумњиво имају узети као превара, чак случајеве који оштећеног са свим економски упропасте, само с тога, што се они по дефиницији, коју је законик тачно поставио, не могу подвести под појам преваре.

Међународна Комисија, као што се из наведеног види, обраћа нарочиту пажњу

на то, да се казнени законици у многоме разликују односно битних обележја кривичног дела преваре. Циљ је овоме питању, да те разлике у дефиницији нестане и да се она прошири и обухвати све теже случајеве, који по неким законима нису кажњиви као превара. Несумњиво је, да је ово опажање тачно. Ако се само баца један поглед на разне законике, одмах ће се видети разноликост у дефинисању преваре. Да би нам ово питање било прегледније, навешћемо одредбе неколико законика које говоре о превари.

(наставиће се)

Д-р Бож. В. Марковић.

О ПАТРОНАЖУ ОСЛОБОЂЕНИКА

(НАСТАВАК)

4) Најзад су устали противу патронажа присталице и партизани ђелијског система у казним заводима, нарочито његов највећи поборник, белгијски криминалист Стевенс, директор бриселског казног завода, чија је, скорашња, педесетогодишњица научног рада на науци о казним заводима имала интернационални карактер, и на тој прослави била заступљена и Србија преко г. Гиге Гершића. Они тврде, да патронаж ослобођених осуђеника, установљавајући за њих азиле, прибежишта, склоништа и радионице, компромитује дејство и утицај морализаторског режима у казним заводима. Док се осуђеник у казним заводима издваја у ђелију да би се спасао тесног саобраћаја са злочинцима који су огрезли у зло, патронаж ослобођеника, подижући прибежишта и радионице, ствара могућност да се они на првом кораку у слободан живот зближе, и тај начин компромитује поправљиво дејство ђелије.⁷⁾

Све ове замерке и приговори, на први поглед умесни и оправдани, у току времена обеснажени су, и патронаж ослобођених осуђеника, сме да се каже већ, триумфује над злочином.

На приговоре прве категорије поборници и присталице патронажа ослобођених осуђеника одговорили су овако:

Без сумње је, да поштена сиромаштина треба да буде претпостављена, али, кад будемо њу утешили, помогли, зар ми не можемо и не смео мислити на оне, који нису у себи имали довољно снаге да се одупру кушањима зла, који су погрешили? Дивимо се чврстој врлини, али будимо благи и знајмо праштати онима који су пали!... Жил Симон је врло лепо добадио на једном криминалистичком конгресу противницима патронажа: „О лепа речи, најчовечнија речи, речи тако често понављана и тако рђаво схваћена, речи праведна: „Ко је без греха нека се први баца каменом“... Највећа је од недаћа — настављају присталице патронажа — она, која води у злочин!... Милосрђа треба имати за оне који се кају: историја блуд-

нога сина је вечита!.. Зашто не покушати подићи човека, који је пао? Хуманости правда то препоручују, а Онај који свима прашта ло налаже?!... Али ако глас срца, заборава, доброте, милосрђа не буде имао ехо, онда чујте очајан захтев друштвеног интереса и јавне безбедности!“.

Што се тиче приговора заснованих на теоријама криминалне антропологије, они нису директно ни обеснаживани. Присталице патронажа ослобођених осуђеника дискредитовали су те замерке многобројним контрадикцијама у антрополошкој науци и признањима твораца антрополошке школе, да у антропологији има врло много неизвесности. Та је дискусија била врло интересантна и хтела је, што нам је немогуће да јој у овим чланцима дамо места... .

На песимистичке предмете треће категорије противника патронажа ослобођених осуђеника, његови поборници рекли су ово:

Није истина да у затворима има само покварених људи. Поред оних, који су огрезли у неваљалство, има много слабих, напуштених, остављених, необразованих, има их који су резултат невоље или случаја. Они се могу да поправе...⁸⁾ У души ништа не умире и ако може све да се успава: само је реч о томе да се то пробуди...⁹⁾ Што се тиче искуства, на које су се позвали ти противници патронажа, оно је несумњиво проблематичне природе. Статистички подаци показали су, да међ онима, који су допали затвора, доста их је, који су се поправили... .

Најозбиљнији су приговори четврте категорије, замерке поборника ђелијског система у казним заводима, и ма како да се присталице патронажа труде да их начине илузорним, ипак има нечег основаног и тачног у тим замеркама. Пре свега живот у азилу није ништа друго него реконституција онога заразног живота у некадашњим казаматама са системом заједничког издржавања казне, и изгледа да је врло оправдано лишење представника ђелијског система у казним заводима, кад кажу, да ће живот у азилу врло брзо да компромитује утицај ђелије... Одбрана поборника патронажа, да томе страху нема места, јер се патронирају само они ослобођени осуђеници, за које се сме да каже, да су решени на поштен живот, и на којима се осећа утицај морализаторског режима, слаба је. У осталом патронаж нема то средство за остварење свога циља. Ака су азиле и радионице са неком врстом пансиона у њима компрометантне за утицај ђелије, не морају се подизати: У Холандији је патронаж део најјејачије резултате, и ако тамошња друштва за патронаж ослобођених осуђеника не служе се средством колективног патронирања...¹⁰⁾

Најзад присталице патронажа ослобођених осуђеника могу да даду један јак одговор у један мах свима његовим про-

⁸⁾ Le compt d'Hausonville: Socialisme et charité.

⁹⁾ Maxime de Camp: L'oeuvre des libérés. Revue des deux mondes. 1887.

¹⁰⁾ Revu pénitentiaire. 1898.

⁷⁾ Revue pénitentiaire, 1900.

тивницима: они могу да наведу за доказ да је патронаж потребно и моћно средство у борби против криминалитета, несумњиво тачне податке, из којих се види задовољавајући, врло задовољавајући резултат. Курозитета ради напомињем, да међу онима, који у Француској носе орден Легије Чести има тројица, који су били патронирани!..¹¹⁾ Осем тога, они могу исто време да додаду, да несумњиво служи за доказ корисности патронажа и тај факат, што у Европи нема државе у којој нема те установе — на Балкану је само Грчка која га има и то од скора — у Америци исто тако, и што је он на криминалистичким конгресима увек најживље препоручиван.

Рећиће се, можда, па што криминалитет расте? Пре свега на растење криминалитета утичу многи узроци а између осталих: недовољна образованост, потцењена религија, дезорганизација породице, немогућност многих родитеља да морално однегују своју децу, рђаво друштво, проституција, алкохолизам.¹²⁾ Борити се противу свију тих узрока очекивати да их патронаж уништи, немогуће је. То није дужност патронажа: то је дужност нас свију, целога друштва. И тачно је тврђење оних, који мисле, да ће криминалитет бити смањен, да ће добро триумфовати над злочиним тек онога дана, кад у борбу противу криминалитета буду ушли поред правника и криминалиста сви поштени људи, који имају добро срце и племениту душу... И још нешто. Што криминалитет расте, то је и за то, што се из дана у дан злочин све ревносније проналази и гони.

Најзад да патронаж има дејства, да има резултата, поменућу Француску, у којој је патронаж ослобођених осуђеника готово са свим нова ствар. Тако према статистичким, званичним, подацима, било је повратника: у 1860. години 26,0%; у 1865. г. 32,8,0%; у 1875. години 38,0%; у 1875. г. 43,0%; у 1890. г. 46,8,0%; у 1891. г. 45,2,0% у 1892. г. 45,7,0%; у 1893. г. 45,4,0%; у 1894. год. 45,2,0%; у 1895. г. 44,3,0%...¹³⁾

Ако се на ове податке баци један поглед, види се, да је поврат, који је од 1860. год. онако силно и нагло растао, почео да опада од 1890. г. када је у Француској патронаж ослобођених осуђеника стекао грађанско право...

Било би zgodно да на овоме месту пређем на историјски развитак патронажа ослобођених осуђеника у другим земљама — ван Француске — али ми се чини, да томе не би било места у једном чланку који има за циљ да читаоцима „Полицијског Гласника“ да у кратким потезима идеју о патронажу, о институцији, која је код нас сасвим непозната. Напоменућу само, да је патронаж свуда распрострањен, увек препоручен и да се разликује: патронаж малолетних ослобођеника, патронаж одраслих ослобођеника, и патронаж ослобођених осуђеника...

¹¹⁾ Dr. Albert Contant: Les Sociétés de patronage. Thèse pour le doctorat.

¹²⁾ Joly: La lutte contre le crime.

¹³⁾ Dr. Albert Contant: Les sociétés de patronage. Thèse pour le doctorat.

* * *

Идеји патронажа ослобођених осуђеника требао је ауторитет, да би могла што пре да рачуна на остварење. И њени поборници, организатори међународног криминалистичког конгреса у Штокхолму, поставили су је, између осталог у дневни ред. Напазим да је од интереса упознати читаоце „Полицијског Гласника“ о томе, како је патронаж на томе конгресу прошао, па ћу у кратко и брзо то да учиним.¹⁴⁾

Питање је на томе конгресу овако постављено: Треба ли организовати патронаж пунолетних ослобођених осуђеника? Треба ли да буде нарочито патронаж за људе а нарочито за жене? Да ли треба држава да субвенционира патронаж?...

Сви говорници на томе конгресу сложили су се у потреби и користи патронажа: говорено је с гледишта правде, човечности, јавне помоћи, друштвене дужности и његовога интереса, и најзад са гледишта вере. И тада је изјављено: да је једна јака организација патронажа неопходна допуна истински реформаторског режима.

(свршиће се)

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

(НАСТАВАК)

Дуго време или досада од дугог времена такође је једна важна форма психичких агенаса. Нико не може рећи шта је дуго време и сваки опет зна шта је, осетно га је; нико не тврди, да је дуго време порок и опет зна се, а и утврђено је као несумњиво да многа зла и рђава дела имају свој извор и настапак у дугом времену. То није исто што и доколица; неко може бити беспослен или докон, али ипак за то не мора осећати досаду и дуго време; а неко може и при најтежем раду осећати досаду и дуго време. У преносном значењу ми говоримо о досадном предеду, досадном друштву, досадном предавању и увек мислимо на расположење у које долазимо услед друштва, предела, предавања. Субјективни моменат је меродаван, јер неки предео може неком веома досадан изгледати, док, пак његовом становнику или каквом ботаничару, геологу или каквом другом научњаку може изгледати веома интересантан. Једна збирка, библиотека или предавање може неком бити веома досадна, другом пак врло забавна и пријатна. Дуго време, досада, јавља се најчешће код девојака и младих жена и код неразвијених људи тако званих женских природа или женкароша. То је оно чудновато сањалачко, пријатно или непријатно осећање са жудњом за нечим неодређеним, а на сексуалном базису. Тај базис не да се математички тачно доказати; али искуство доказује да се то осећање и расположење боље рећи душевно стање јавља у добу потпуне полне енергије. Наравно, рад има свој васпитни и

морални утицај на ово расположење; али је често пута потајна моћ слатке досадности или дугог времена јача, него сила и дејство рада и морала. И, кад је већ ту, кад се јави, никада добра не твори, јер у њеној сенци сазрева лагано забрањени плод. Нико неће тврдити да је дуго време узрок недозвољеним односима, завођењу и браколомству; а сви пороци, почевши од простог кокетовања па до убиства мужа, јесу доказ за криминалисту да је жена била незадовољна оним што је имала и да је тежила нечему другом. А од жеље до чежње, и од чежње до дела растојање није велико. Запитамо ли само какву покајницу грешницу: кад јој је дошла мисао да греша, одговориће нам да је то дошло у часовима досаде и дуга времена, када јој се рађаху у глави грешне мисли, а још грешнији планови сазреваху.

Скривени сексуалитет лежи и у сујети, више, него што ми то обично замишљамо. Овде је реч о женској сујети, која у основи има сексуалну подлогу. Lotze је у свом делу „Микрокосмос“ ово рекао: „Све што скреће пажњу на њену личност, а да јој не шкоди, све то узима жена као средство и користи се њим инстинктивно у сексуалној борби.“ У овој речи „средство у сексуалној борби“ има много истине. За криминалисту није значајан сам факат да је жена сујетна; то је позната ствар; али је важан начин, на који она своју сујету испољава; важне су последице њене сујете, као и положај њен према другим односима. „Ко хоће код жена да има успеха, вели г-ђа de Rieux, тај мора њихово самољубље да стави у покрет“. „Слабост женина је у срцу и сујети њеној“ говори Saint Prospère. Та је женина особина тако јака у жени да је лако може занети. Ако криминалиста иследник не уме по том упусту да поступа, неће се лако помоћи; а ако зна и уме, то онда он има у својим рукама оружје, којим може много постићи. Узмимо овакав случај: нека жена би хтела пред судијом да заштити свога љубазника; успе ли судија изношењем истинитих чињеница њену сујету да позледи и тиме је увери да ју је штићени љубазник одао — то га она одмах толико терети и на њ товари, да би га, кад би јој било у могућности, просто уништила, наравно, не водећи ни најмање рачуна о томе, да ли би то било право али не. Она је изгубила љубазника и за то ни пошто не треба ни друга да га има. Lombroso наглашава следеће: „Сујета женина нарочито се наглашава и испољава тиме, што је најважније у животу жене борба за други пол“. Ту тврдњу он доказује читавим низом примера и историских факата. Прос наводи пример за сујету циганки: циганке, чим дограбе украдену ствар, одмах је облаче; њихови мужеви још се налазе у кући где краду и избацују крадене ствари напоље, које циганке дограбе и одмах навлаче и пробају. Најважније им је да их мужеви виде какве изгледају у новој одећи, не водећи рачуна о томе, да ће тако одмах и лако бити ухваћене.

Са гледишта полних односа интересантна је стара девојка, уседелица. Она је другачија од осталих жена и захтева да

¹⁴⁾ Податке сам узео из: „Science pénitentiaire au congrès de Stockholm“ од славних француских криминалиста Фернана Денора и Леона Леебира.

се другачије схвати. Њој се придају чудне особине; она се сматра за бедно и жадно створење, што је у самој ствари тачно. Уседелица је промашила свој циљ у животу и за то је огорчена, јетка, пакосна, завидљива, мрзовољна, плашљива и симулантно невинна и наивна. — Позната је ствар, коју сваки искусан криминалиста може да потврди: уседелице девојке као сведоци пред судом донесу и саопште увек по нешто ново. Нека је десет жена сведочио и једну ствар на један начин изнело и описало, девојка уседелица, као једанаести сведок исту ствар са свим ће друкчије представити. Она је саму ствар другачије и посматрала и доводи своју личност у везу са самом ствари.

Према свему ономе што се зна о жени и њеном бићу и, кад се узме у обзир оно што народ мисли о жени, несумњиво је, да највећи број девојака, могло би се рећи, готово свака, ужасно се страши, да не остане уседелица. По схватању једне девојке ништа није горе, него плести седе. У једном лепом опису, где се говори о Шпанији и њеним приликама у народу, износи се да шпанска девојка, која је годинама доста одмакла из првог доба и цвета младости, удаје се за свакога, који јој се понуди, само да не би плела седе и остала неудата. У Русији, кад девојка зађе у године и остане неудата, само ако је мало у могућности и средства јој допуштају, иде на страну, отпутује изван отаџбине; тамо на страни пробави годину, две и три, само зато да би се могла натраг вратити у отаџбину као удовица. Сваки зна за саму појаву, нико не зна за њене појединости. И ово што се догађа, не бива само у Шпанији и Русији, него свуда, у свима земљама. У туђим земљама, а и код нас на тај би се начин могао објаснити многи несрећан брак а и злочинство, које је с њим скопчано. — Девојке, које су у седамнаестој и осамнаестој години биле врло велике пробирачице и које су најзад то могле да буду, чим уђу у двадесету годину, већ су у свом избору нешто скромније, а кад се, што но реч, увале у године, кад их пређе и двадесет шеста година, оне се удају пошто пото, удају се по сваку цену, за ма ког било, ко им затражи руку, само да не би остале да плету седе. Да оваки бракови нису из љубави; да у оваким приликама чак ни разум не бива питан, јер и он игра споредну улогу, разуме се само по себи; а кад у таквој прилици не влада ни разум ни срце, онда ту извесно Роми Даба са смехом очекује свој удео. Несумњиво је да оваки бракови јесу најчешћи који суду и криминалисти дају обилат материјал и предмете истраге за браколомство, бегство од мужа, узјамно кићење и обмањивање, за поткрадање мужа и многе друге невоље. Када криминалиста већ има акта на свом столу о једном од горепомнутих случајева и зна постанак таког брака, то он мора двојином смотренији бити у свом раду и ислеђењу, него иначе.

Није без значаја знати мишљење других људи: кад једна девојка бива и постаје стара, т. ј. кад се сматра да је стара; јер једна девојка је стара и осећа се старом, кад је према мишљењу и уверењу

свију већ стара. Наравно, овде се морамо обратити белегристици. За решење овога питања потпуно је меродавна приповедачка књижевност. Познати есејиста Ђорђе Брандес занимао се дуже времена овим питањем и у својим посматрањима дошао је до веома интересантних закључака и података. Јунакиње класичких писаца и романсијера: Расина, Шекспира, Молијера, Волтера, Ариоста, Бајрона, Лесажа, Валтер Скота готово увек имају отприлике 16 година; у модерно доба, жене у романима, које имају љубавне доживљаје, имају 30 година.

Поред предмета, о којима је било речи, морамо на завршетку додирнути и хистерију, јер се њено дејство, врло јако огледа на појмовима и случајевима, којима се бави криминалиста. Хистерија је реч грчка датира од најстаријих времена и долази од *ἡ ὀστέρη*, од материце. И то је тачно, јер у њој управо лежи у главном узрок самој појави хистерије. Хистеријне су личности за нас од значаја са својих особина. То су лица која хоће да упадну у очи; стално се занимају само собом; она својим уображењем дају повода за безразложне спорове; често пута такве личности без икаква повода и разлога одушевљавају се за неким, а друге које мрзе, хистеријне личности безразложно гоне, нападају, не презајући често ни од најодвратнијих денунцијација, које се већим делом односе на полне преступе. Ваља знати да су при том хистеријне личности врло разумне и оштроумне и имају појачана, веома осетљива чула. Чуло слуха нарочито им је јако развијено, а још више чуло мириса; оно је неки пут невероватно фино и осетљиво. Bianchi обраћа пажњу на хистеријне женске и вели да оне особито радо и са задовољством пићу и воле анонимна писма. Анонимна писма најчешћим делом су од жена и то готово сва од хистеријних жена; ако њих и који човек пише, то је онда несумњив знак, да тај човек има особине, које су веома блиске и карактеристичне женској природи. Највише кубуре, највише посла и неприлике има се у случајевима, где је нападнута или увређена каква хистеријна личност. Али, откуд можемо закључити и сазнати ко је хистеријна личност? На жалост, за то нема никаквих видљивих и одређених знакова, према којима би се код појединих лица дала одмах опазити хистеријност. У осталом хистерија је данас у толикој мери разграната и распрострањена у друштву, да је многи имао довољно прилике да посматра њено дејство.

XII.

Довде је било говора о општим душевним особинама код жене. Нема сумње од велике су важности и појединачне особине, код којих се ваља нарочито задржати. На прво место долази свест или разум. Не би било нетачно, када би неко тврдио да је памет или свест женска различита од људске. Наравно, то је једна функција, која исходи из истих потреба код жене, као и код човека, која се врши и развија по истим правилима и исходи из истих погодаба; али у току хиљаду-

годишњега развитка и поступнога диференцирања т. ј. различења, несумњиво се даје запазити да се између свести човека и свести жене у неком односу створила извесна разлика. Соматичне, физичке форме и упливи, који су у основи различни захтевају и делатност неједнаку; различна судба њихова, која свакако дубоке корене хвата, морала је неједнако дејствовати на свет.

Узмимо схватање. У опште, кажемо, да жена сасвим друкчије схвата него човек. Да је то истина можемо се уверити из посведневних доживљаја. Ми смо нешто схватили у извесном правцу; ми смо видели да десет људи то исто и тако исто мишљење деле — питајмо једну жену и ствар је сасвим друкчија. Карактеристично је при том да ми у таким случајевима увидимо да жена има права, да има боље схватање и ми ипак и опет остајемо при својој ранијем схватању, ма дошли још десет пута у исти положај. У схватању ситуације, у опажању друштвеног расположења, у суђењу о људима у извесним односима, у свему што се тиче такта и што се зове такт, затим свуда где има да се нађе излаз из каквог заплета, у свима тим питањима, несумњиво жена је надмоћнија од човека, управо савршенија је од њега и кад се при кривичним случајевима једно од горњих питања истакне или појави, онда можемо једној жени више веровати него ли десеторици људи. Али пут, којим је жена дошла до свога схватања је безначајнији — то је прост инстинкт, или, рецимо фијнија осећајност, која је већим делом несвесна. У смишљене, просуђене поступке човекове могу се прокрасити и увући сто погрешака, у инстинктивном схватању жене лежи нешто много сигурније и краће и према томе извесније и вероватније. Spenser, у својој делу „Увод у Социологију“ ово је рекао: „Једна особита, истакнута особина жене упућена је на то да брзо и правилно перципира т. ј. схвати душевно стање оних лица, којима је окружена. То се оснива и темељи на интуицији, а никако на резонману т. ј. расуђивању.“ Шопенхауер пак вели „Начин женинога схватања ствари јесте сасвим различит од нашег схватања; оне бирају краћи пут ка својој циљу и упада им у очи оно што лежи у најнепосреднијој близини, коју ми баш за то и превиђамо што нам је, тако рећи, пред носом.“ Дакле где се јави интуиција, ту верујемо ми жени; где се јави резонман т. ј. расуђивање, то онда треба да смо смотрени.

Као што је у стварима духовним, тако је исто и у стварима чисто чулним. Мантегаца у свом делу „Физиологија“ изнео је да жена има врло добро око за нежан мирис и дах ствари; али она ни најмање није погодна да схвати и погледом обухвати простране хоризонте; један велики предмет, који врло далеко стоји, који није у непосредном домаћају, мало је интересује. Тим хоће Мантегаца да нагласи да жена по правилу не гледа толико далеко као човек или да удаљене предмете не разликује тако добро као човек. То је отуда што за предмете који су даље треба мање или више резонмана или расуђивања.

Једна веома важна, веома видна и испољена особина жене јесте оскудица или одсуство објективности.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

М. Павловић.

Борба против интернационалног криминалитета

(НАСТАВАК)

Удаљили бисмо се од циља, кад бисмо се на овом месту упустили у научно испитивање класичне теорије о јединству преступа. Помињемо само, да је она у противности са теоријом нове школе која, посматрајући субјективне и психичке елементе акције, налази у случају множине саучесника везу између више преступничких радњи, па услед тога и *деливост* преступа.

Довољно ће бити да нагласимо, да је познати принцип: „Колико злочинаца толико и злочина“ већ и с тога прилагоднији правом стању ствари што није ни у колико у противности ни са идејом правде ни са основним принципима казнене науке. Са ових разлога и примена овог принципа била би у могућности да осигура стварно сузбијање интернационалног криминалитета.

Заблуда је класичне теорије у томе, што је помешала две посве различне ствари: *везу са недељивошћу*. Као год што је несумњива веза између радњи које су допринеле извршењу једног преступа, тако је исто несумњива и њихова деливост.

Да би цела ствар била што јаснија, послужимо се једним примером.

Primus је, вршећи крађу, убио сопственика који га је на делу затекао. *Secundus* га је снабдео лажним кључем помоћу кога је ушао у стан, док је *Tertius* био јатак.

Питање је сада: да ли у овом случају објективно јединство резултата, т.ј. крађа са убиством, повлачи несумњиво објективно јединство акције сва три злочинца? На сваки начин — не, јер и ако су сва тројица учествовали у овом делу, сваки је радио по раније одређеном делокругу рада. *Primus* је крив, зато што се огрешио о законско наређење које забрањује крађу; *Secundus* зато што га је у овом циљу снабдео потребним оруђем, што је такође казнимо по закону, а најзад *Tertius* с тога што је, мимо закона, прикривао ствари крађом прибављене. Свака од ове три акције има своју сопствену егзистенцију, те с тога може бити и суђена понаособ.

Претпоставимо, да би продужили наше доказивање, да је путем споразума између држава усвојена теорија о *посебним преступима* у области интернационалног криминалитета, и комбинирмо њену примену са принципом територијалитета да би одредили судску надлежност. Све поменуте сметње, које стоје на путу сузбијању интернационалног криминалитета, ишчезнуће одмах заједно са потребом да државе модификују своја унутрашња казнена законодавства.

Наведени пример о приправљеној, извршеној и прикривеној крађи, допушта нам да прецизирамо нашу мисао.

Secundus је израдио у Америци лажан кључ и послао га из Енглеске *Primus*-у у Француску да ту с њим изврши крађу. Неоспорна је ствар, да је шаљањем оруђа намењеног крађи повређен закон Енглеске, и да њен суверенитет има нарочито интереса, на првом месту, да ову повреду казни из два разлога: 1). да би се задовољила правда, и 2). да би се примерном казном спречили поновљени случајеви.

Надлежност енглеских судова у овом случају неће се ценити по народности преступничковој, већ по територијалитету факта који сам за себе сачињава посебни преступ — *свесно снабдевање оруђем употребним за крађу*. Све ово важи и за Француску, на чијој је територији *Secundus* извршио крађу и убиство, па и за Белгију, на чијој је територији *Tertius*, претпоставимо, извршио јатаковање.

На овај начин, и енглески и француски и белгијски суверенитет налазе у свршеним актима на својим територијама, посматрајући их као засебне преступе, и у повреди својих посебних закона, — права да кривце оптуже својим сопственим судовима.

Комбиновање принципа: „Колико злочинаца толико и злочина“ са принципом територијалитета, постижава се још једна корист, а на име: примена кривичног закона и кривичног поступка оне суверене власти, чији је закон повређен. Судови енглески примениће, дакле, закон енглески према *Secundus*-у; *Primus* ће бити суђен по законима француским, а *Tertius* по законима белгијским.

Усвајањем овог принципа избегло би се питање о народности саучесника, о ишчекивању тужбе државе у којој је дело извршено, као и истраживање да ли је радња у исто доба казнима и по законима друге државе? Све ово отпао би, пошто би свака држава, радећи *jure proprii*, сузбијала криминалну акцију на својој сопственој територији.

Изази само по себи, да правило *non bis in idem* (не два пута за исту ствар) мора и овде бити примљено, и да никакво ново гоњење не може бити предузето чим окривљени докаже да је био суђен у иностранству.

Ми смо већ казали, да потребан споразум између држава у циљу сузбијања интернационалног криминалитета може бити остварен само помоћу међународне конференције, која би дефинисала интернационални преступ и формулисала оште принципе казненог права и кривичног поступка за ову посебну категорију преступа. Конвенција, коју би израдила ова конференција, морала би несумњиво бити потчињена ратификацијама зако годавстага држава уговорница, и промулгована према посебним законима сваке од њих. У овоме, по нашем мишљењу, не би било никаквих тешкоћа, пошто се измене у казненом законодавству, које би се према конвенцији имале извршити, не би односиле за локалне преступе. Конвенција у Берну, коју ћемо још једном предисжити као модел, доказ је правилности овог нашег мишљења.

Остаје нам још, пре него што завршимо, да укажемо на преку потребу споразума између држава и о извесним административним мерама у погледу надзора космополитских злочинаца и осујећивања њихових намера. Бићу кратак јер, с једне стране, држим да је изlišно доказивати нужност ових мера, а с друге опет, што су сва питања, која се односе на организовање система за интернационалну репресију криминалитета, већ дискутована и испитана са много већом пажњом на поменутој конференцији о заштити *белог робља*.

Ове мере двојачке су:

1. *Превентивне и полицијске*, које се састоје у сталном и обавезном надзору свију сумњивих места, а нарочито железничких станица и пристаништа; у ухуђењу сумњивих личности приликом путовања, прикупљању обавештења о њима и достављању истих властима држава уговорница. Да би се олакшао овај надзор предвиђено је у свакој држави уговорници стварање нарочите власти која ће стајати у непосредној вези са сличним властима осталих држава уговорница.

2. *Мере судске*, које се састоје у упрошћењу преписке између судова држава уговорница. Да би се избегла спорост дипломатске преписке, која често пута допушта окривљенима да побегну или униште трагове својих дела, конвенција је предвидела да судови држава уговорница могу непосредно кореспондирати у стварима које се односе на трговину с белим робљем. Још је утврђено, да државе уговорнице шаљу једна другој и изводе осуда оних лица, која би била осуђена за преступе о којима је реч у конвенцији.

Као што се из изложеног види, принципи су постављени, органи за извршење створени; остаје још само да се ови принципи развију. С обзиром на нагло увећавање интернационалног криминалитета, желети је да ово буде што пре, и у том циљу предлажемо:

1. Као интернационални злочин или преступ има се сматрати свака криминална акција, чији су различити акти, као битни елементи законске повреде, приправљени, олакшани и извршени у разним државама.

2. Сваки акт кооперације и саучешћа има се сматрати као засебан преступ, и као такав истраживати и судити у земљи у кој је извршен.

3. Никаквом судском гоњењу нема места ако окривљени докаже, да је за исту кривицу био дефинитивно осуђен или помилован у иностранству држави, и

4. Француска секција међународног удружења за кривично право изражује жељу, да што пре буде образована једна међународна конференција, која ће поставити основе конвенције за сузбијање међународних злочина и преступа.

Ови предлози, као што рекосмо, усвојени су једногласно од стране конгреса.

* * *

Реферат *Honnorat-a*, као што смо казали, односио се више на практичну страну питања. Ево шта он вели: